

Når du skal bruge Samtalehjulet

Hvad bygger Samtalehjulet på? Her kan du læse om ICF-modellen, som danner baggrund for systematikken i Samtalehjulet.

Samtalehjulet – Version demens bygger på en helhedsorienteret og personcentreret tilgang, hvor borgerens liv, personlige værdier, interesser og ønsker er i centrum og danner udgangspunkt for samtalen.

Systematikken i Samtalehjulet er med til at sikre en helhedsorienteret, borgerinddragende proces (= åben samtale), hvor man afdækker behov, ønsker og ressourcer hos personer med demens og deres pårørende. [Her kan du finde manual og materialer til Samtalehjulet.](#)

Samtalehjulet kan både bruges til sundhedsfremmende rådgivning, patientrettet forebyggelse og rehabilitering til personer med demens i tidlig fase. Det kan også bruges i gruppesammenhæng.

[Her finder du en manual og to film, der viser, hvordan du kan bruge Samtalehjulet i praksis.](#)

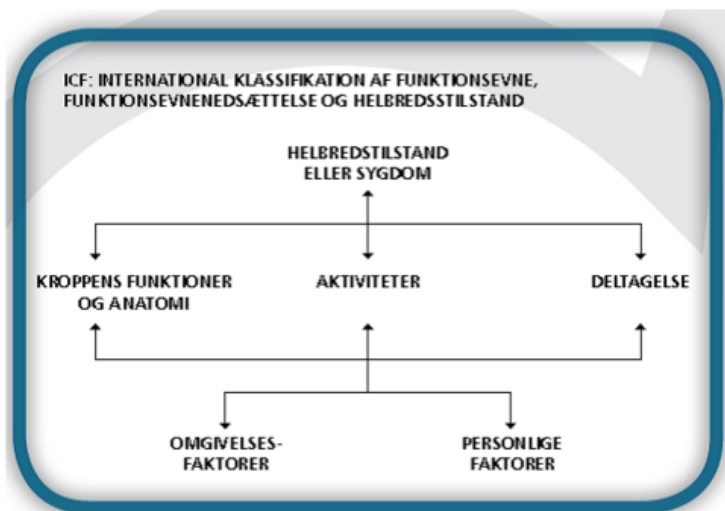
ICF – international klassifikation af funktionsevne

Samtalehjulet bygger på ICF (*International Classification of Functioning, Disability and Health*), der er WHO's internationale klassifikation af funktionsevne, funktionsevnenedsættelse og helbredstilstand. ICF-klassifikationen blev vedtaget i WHO i 2001 og oversat til dansk i 2003.

ICF er både en bio-psyko-social *helhedsmodel* og en *klassifikation*. Den bidrager til en fælles forståelsesramme og et standardiseret sprog, der kan bruges tværfagligt, tværsektorielt og på tværs af landegrænser. Med udgangspunkt i helbred, funktionsevne og kontekst kan ICF bruges til at beskrive patienter/borgers funktionsevne og behov for rehabilitering.

ICF illustrerer, hvordan forskellige faktorer påvirker funktionsevnen. ICF gør det muligt at beskrive en borgers/patients funktionsevne med fokus på krop, aktivitet og deltagelse samt helbredsmæssige og kontekstuelle (personlige og omgivelsesmæssige) faktorer, der påvirker funktionsevnen. Alle faktorer er gensidigt afhængige og påvirker derfor hinanden.

ICF-modellen

Samtalehjulets referenceramme er ICF – WHO's internationale klassifikation af funktionsevne, funktionsevnevedsættelse og helbredstilstand.

Kroppens funktioner og anatomi omfatter fysiologiske funktioner (herunder psykologiske) og kroppens anatomiske strukturer som organer og lemmer. Er der et problem, fx svækket hukommelse, beskrives det som en funktionsnedsættelse.

Aktiviteter omfatter et menneskes udførelse af opgaver eller handlinger. Er der vanskeligheder eller begrænsninger i udførelsen af aktiviteten, fx madlavning og/eller kommunikation, beskrives det som en aktivitetsbegrænsning.

Deltagelse omfatter involvering i dagliglivet, fx arbejde, skole og/eller fritidsaktiviteter. Er der vanskeligheder eller begrænsninger i deltagelse af dagligdagen, beskrives det som deltagelsesbegrænsninger.

De tre komponenter kan påvirke hinanden i samspil og beskrive menneskets funktionsevne og funktionsevnevedsættelse.

Omgivelsesfaktorer er de fysiske, sociale og holdningsmæssige omgivelser, mennesker bor og lever i, og som kan have både positiv (fremmende) og negativ (hæmmende) indflydelse på funktionsevnen.

De **personlige faktorer** er egenskaber og kompetencer (præferencer) hos det enkelte menneske, som har betydning for adfærd og mestringsevne.

I Danmark indgår ICF som en del af definitionen af rehabilitering.

En positiv eller negativ påvirkning af en faktor kan have både positiv og negativ indflydelse på de øvrige faktorer. Fx kan det at overholde aftaler være en forudsætning for at deltage i samvær med andre, fx dans eller kortspil, som igen medvirker til at opretholde fysiske og psykiske funktioner. En personlig faktor kan være, om personen har erfaring med at tage offentlig transport eller er vant til at køre i bil. En omgivelsesfaktor kan være, om der er mulighed for offentlig transport til og fra aktiviteten.

Klassifikationen er opbygget som et hierarkisk kodesystem, hvor hver komponent indeholder et domæne og kapitler med niveauinddelte kategorier.

Et eksempel fra ICF-klassifikation:

'b = kroppens funktioner (komponent)

'b1 = mentale funktioner (kapitel/ domæne – kategori 1 niveau)

'b114 = orienteringsevne (kategori 2 niveau)

'b1142 = orientering til sig selv og andre (kategori 3 niveau)

'b11420 = orientering til sig selv (kategori 4 niveau).

I Samtalehjulet er der 40 ICF-koder, der er valgt ud fra, hvad der anses for at være de vigtigste ved let til moderat demens. Udvælgelsen er foretaget af en gruppe demensspecialister ud fra et kernesæt med de 100 mest typiske ICF-faktorer ved demens.

Samtalehjulet – version demens

Selve Samtalehjulet er bygget op over komponenterne i ICF-modellen, men i en forenklet version med et centrum og fire temaer:

- Personlige faktorer = hvem jeg er – mine værdier (centrum)
- Kroppens funktioner = min krop og hjerne
- Aktiviteter = mine aktiviteter i hverdagen
- Deltagelse = mit forhold til andre
- Omgivelser og muligheder for støtte og kontakt = mine omgivelser.

Hjælpekort

Til Samtalehjulet er der udviklet hjælpekort som støtte til, at man kommer omkring de fire temaer og personlige faktorer. De består af både foto og tekst og har til formål at holde fokus i samtalen og kompensere for svækkede kognitive funktioner, fx koncentration og hukommelse.

Forsiden af et af samtalekortene, der handler om tidsfølelse.

Hjælpekortene refererer til de 40 ICF-koder. Dog har det været nødvendigt at brede enkelte ICF-koder ud til flere hjælpekort. Den del af Samtalehjulet, der handler om personlige faktorer, findes der imidlertid ikke koder til i ICF. Derfor indeholder de hvide kort om personlige faktorer kun tekst.

At have tidsfornemmelse

Bagsiden af et af samtalekortene, der handler om tidsfornemmelse.

Der udviklet i alt 49 hjælpekort til Samtalehjulet.

I den tilhørende vejledning er der en oversigt over hjælpekortene med ICF-koder og opmærksomhedspunkter.

[Du kan downloade vejledning og hjælpekort her.](#)

Kilde

WHO International Classification of Functioning, Disability and health: ICF. Geneva: WHO, 2001

Senest opdateret: 15. december 2023